

Haere mai Kaupokonui, ko te upoko o Turi. Kei taua wahi ano a Maraekura, ko te rua tena o nga horahanga ia Hunakiko.

Haere mai Kapuni. Ko te puninga o Turi.

Haere mai Waingongoro. Ko te ngongorotanga o te ihu o Turi.

Haere mai Tangahoe. Ko te hoe a Turi.

Haere mai a Ohingahape. Ko te waewae o Atuanui.

Haere mai Whitikau. Ko te kauangaroa o Turi.

Na ka tae ki te awa i kiia mai e Kupe, ka hanga te pa, a ka huaina te ingoa o taua pa ko Rangitawhi. Whakaturia ana te pou ka huaina ko Whakatopea; ka ahua te whare ko Matangirei; hanga te paepae ko Paepaehakehake; ka whakaturia te whata ko Paeahua, ka huaina te awa ko Patea; te puna wai ko Parara-ki-te-uru te maara ko Hekeheke-i-papa. Te ko, ko Tipu-i-whenua.

Ka tabi ka koia te maara a ko te karakia whakahau tenei:—

Ngaere te whakatipua

Ngaere to whakatawhito

Ko koe kia whakangaerea mai e koe.

Te taru ki Hawaiki tikitiki.

Ko Maru, ahua te papa i Kuratau o.

A ka whakatokia te maara, a e waru nga kumara kopura, whatiwhatia ana aua kumara, a toua ana ki te whenua, ka tupu ka renga te one ko te Ahuroa, a no te hauhakenga mai o aua kai e waru rau. Ko nga mahi tena o te matou tupuna o Turi.

7.—KO ETahi enei o nga KORERO WHAKAPAPA mo TE ARAWA, na TA HORI KEREI, K.C.B., i kohikohi.

Ko nga tangata enei i eke mai ia Te Arawa.

Ko Tama te Kapua, tama a Hou mai tawhiti. Ko Tia, Ko Maka, Ko Hei, Ko Ihenga, Ko Taunihini, Ko Rongokako. Ko te tinitini noa atu.

Haunga ano hoki a Ngatiro i rangi, he rangatira aia no Tainui, he mea tinihanga aia i eke mai ai ia Te Arawa.

Ko nga ingoa o nga kainga i haere mai ai enei Tupuna i Hawaiki, ko Hawaiki te tino ingoa nui o aua motu.

Nga kaingi o aua motu, koia nei, ko Wairota, ko Rarotonga, ko Wairoiti, ko Parima, ko Manono. Otira ko te maha o nga ingoa o aua kainga e kore e taea te tatau atu, kei nga tino mohio ano nga tikanga o nga ingoa. Ko te tino wahi tapu o aua kaingu ko Rarotonga, kei reira te putunga o nga makawe i te mutunga o te purenga, kei reira hoki te nohoanga atua, i tangohia mai i reira, a Maru, a Te-Iho-o-te-rangi a Rongomai a Itupawa a Hangaroa. He atua enei i tahaetia mai, i muri iho o te rerenga mai o Te Arowa ki enei motu. I hoe atua kore mai aua waka. He atua kumara anake i riro mai i aua waka, he atua ika ano hoki.

Ko te atua tangata i mahue atu, e ngari ko te karakia anaki i riro mai i roto i o ratou mahara, he mea mohio a ngakau tangata.

Ko te Arawa He rakau totara taua waka no Rarotonga ara no tua atu, ka hinga ki raro ka haua a ka oti ko nga kai hahau ko Rata ma.

Na ka oti te waka ra, ka toia ki waho manu ai, ka utaina nga utanga me nga tangata katoa, ka rupeke, ka mahara a Tama-te-kapua, kaore he tangata matau mo runga i taua waka, engari pea me tinihanga eia kia Ngatoroirangi, i te rangatira o runga ia Tainui.

A rewa kau ano tona waka ki waho ka mea atu a Tama kia Ngatoro, “E Toro haere mai ki runga ki taku waka, ki te whai ake i te kawa o te waka nei” a peke mai ana taua tohunga ki runga i a Te Arawa, ka mea atu ano a Tama kia Toro, “E Toro karangatia atu hoki e koe tau wahine a Kearoa kia eke mai hoki aia hei karakia ano i taku waka, ki te whakamama i te kohukohuru wahine o te waka nei, kia noa rawa ai, mo nga waka mahi a nga tohunga.

A karangatia ana taua wahine e Ngatoro, eke kau mai ano taua wahine, ka mea atu a Tama ki nga kai mahi o runga i taua waka hutia te punga takiritia hoki te ra, kia kawhakina a Ngatoro raua ko tana wahine hei mohio mo te waka nei, ka hutia nga komaru, to te iho, to waenga, to te kei, ka rere te waka ra, a titipi kau ana te tere.

Ano ka puta ake a Ngatoro ki runga titiro ai, ka mea ia, kia whakakopakia nga ra kia ata haere ai, kia tae atu ai a Tainui ki aia, kihai a Tama i rongia ki te kupu a Toro, ano ka po, ka rere nga waka ra, rere noa atu, rere noa atu.

E rua he a Tama i he ai tana waka. Ko Ngatoro raua ko tana wahine i tahaetia mai nei, a tetahi ko te wahine a Ruao hoki i tahaetia mai ano e Tama i Hawaiki.

Te take i riro ai te wahine a Rua, he mea maminga e Tama, i mea atu a Tama ki a Rua, “E Rua haere koa ki te kainga, ki te tiki i taku toki ia Tutauru, i kuhua e au ki raro i te pihanga o taku whare.” Haere ana a Rua, hoki rawa mai kua riro rawa atu a Te Arawa, kua whaka namunamu kau mai i tawhiti. A tangi ana a Rua ki tana wahine kia Whakaotirangi.

Ka noho a Rua, a ka haere aia ki te wai i te ahiahi, ki te taka i aia mo tana wahine, ka karakia aia i ana mea tapu i te wai, ka wehea nga whetu o te ahiahi mo te ata, o te ata mo te ahiahi, a ka rite.

Ka rere mai nei a Te Arawa a waho i te moana, ka whakaaro a Ngatoro, ka roa tenei wahi e reia nei e te waka nei, tena kia piki hoki ahau ki runga ki te tuanui o te whare o te waka nei, kia kite koa ahau i te tuapae o uta, i te tatanga i te hoitanga, A peki atu ana aia, A pahure kau ano a Toro, ka taea tana wahine e Tama.

Ka hoe mai nei a Te Arawa a ka u ki whangaparaoa, ara ki Aotea nei, ka tata mai ki uta, ka kite mai ratou i te Pohutukawa o te tahatika e ura atu ana, e hara tau ana te tututupo ki te wai.

Ka tahi tetahi o nga rangatira o te waka ra ka mea “e he nui ke ake te kura o tenei kainga i to Hawaiki ka panga aku kura e ahau ki te moana.”

A panga ana eia ana kura ki te wai, ko Tauninihi te ingoa o taua maia, a ko Taiwhakaaea to ingoa o taua kura.

U rawa mai ratou ki uta, ano ka pa nga ringa ki aua pohutukawa, ngahoro noa iho, ka tahi ratou ka mohio ana he puawai rakau nga mea e kiia nei he kura, a pouri noa iho aua tini tangata o te arawa mo a ratou kura i panga nei e ratou ki te wai.